

Recenzja dysertacji doktorskiej mgra Mariusza Maziarza

pt. *The Philosophy of Causality in Economics: Causal Inferences and Policy*

wykonana w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia i finanse przeprowadzonym na Wydziale Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

1. Podstawa prawna i formalna sporządzenia recenzji

Podstawę prawną sporządzenia niniejszej recenzji stanowi ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U. z 2018 r., poz. 1668 ze zm.).

Podstawą formalną jest pismo Dziekana Wydziału Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, prof. dr. hab. Andrzeja Graczyka z 6 lipca 2020 r.

2. Podstawowe informacje o Kandydacie

Mgr Mariusz Maziarz jest absolwentem Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Na tej uczelni ukończył zarówno studia licencjackie, jak i magisterskie (na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze). Tytuł magistra uzyskał 21 maja 2015 r. na podstawie pracy *Międzynarodowa analiza zależności przyczynowych relacji wartości wspólnotowych i wzrostu gospodarczego*, której promotorem był dr hab. Tomasz Dołęgowski, prof. SGH.

Po ukończeniu studiów magisterskich w Szkole Głównej Handlowej Kandydat podjął studia doktoranckie na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu. Pierwotny zamysł ubiegania się o uzyskanie stopnia doktora na podstawie przewodu doktorskiego, którego owocem miała się stać przygotowana w języku polskim dysertacja nt. badań przyczynowości we współczesnej ekonomii, nie został zrealizowany - na wniosek Kandydata Rada Naukowa dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu 5 maja 2020 r. umorzyła przewód doktorski. Mgr Maziarz zdecydował się otworzyć go ponownie, tym razem przedkładając dysertację w języku angielskim pt. *The Philosophy of Causality in Economics: Causal Inferences and Policy*. Monografia ta stanowi przedmiot niniejszej oceny.

Mgr Maziarz jest obecnie asystentem naukowym w projekcie „Biouncertainty” finansowanym ze środków European Research Council realizowanym w Interdyscyplinarnym Centrum Etyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. W roku 2018 rolę asystenta naukowo-

badawczego pełnił również w Zakładzie Metaekonomii Polskiego Instytutu Badawczego (d. Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktury). Ponadto dwukrotnie kierował projektami badawczymi finansowanymi przez Narodowe Centrum Nauki (PRELUDIUM w latach 2016-2019 i ETIUDA w latach 2018-2019). Warty odnotowania przejawem aktywności naukowej mgra Mariusza Maziarza są staże w czołowych zachodnich jednostkach badawczych: Erasmus Institute for Philosophy and Economics w Rotterdamie (wrzesień 2018), Centre for the Philosophy of Social Science w Helsinkach (październik-grudzień 2018) oraz Institute for Logic, Language and Computation w Amsterdamie (listopad-grudzień 2019).

3. Ocena przedłożonej rozprawy doktorskiej

3.1. Dobór tematu, cel i problematyka badawcza dysertacji

Oceniana rozprawa jest pracą z zakresu zyskującej coraz większą popularność i, jak się wydaje, rosnące zrozumienie w ekonomii głównego nurtu, filozofii ekonomii. Tematyka dysertacji dotyczy przyczynowości – jednej z fundamentalnych, pozornie oczywistych kategorii dla dociekań naukowych *sensu largo*, a badań ekonomicznych w szczególności. Pobieżne choćby prześledzenie dyskusji, jakie wokół tej kategorii toczyli przez lata filozofowie ujawnia, że jest to oczywistość jedynie pozorna, a pojęcie przyczynowości jest w istocie jednym z najtrudniejszych do precyzyjnego zdefiniowania. O ile zatem filozoficzny dyskurs na temat tego pojęcia nie słabnie, a wzorem Juliana Reissa można by nawet uznać, że przyczynowość stanowiła „ulubiony temat” dociekań filozoficznych od początku rozwoju filozofii zachodniej¹, o tyle w samej filozofii ekonomii, czy tym bardziej teorii ekonomii, kwestie te zaczęto podejmować relatywnie niedawno. Refleksja zarówno nad rozumieniem przyczynowości przez ekonomistów, jak i rekonstrukcja metod stosowanych przez nich do ustalania zależności przyczynowo-skutkowych jest zatem zasadna *per se*. W przypadku nauk ekonomicznych dodatkowym argumentem przemawiającym na rzecz potrzeby takich badań jest potencjalny aspekt aplikacyjny teorii i modeli ekonomicznych – oczekiwanie, że wnioski z analiz ekonomicznych przełożą się na rozwiązywanie realnych problemów gospodarczych i staną się podstawą decyzji z zakresu polityki gospodarczej. O ile sama zasadność wysuwania tego rodzaju oczekiwań jest przedmiotem dyskusji toczonych przez teoretyków i metodologów ekonomii od z górą dwu stuleci, o tyle faktem pozostaje, że część środowiska ekonomistów i polityków gospodarczych nadal takie oczekiwania wyraża. Zaś uznanie, że teorie ekonomiczne mają służyć formułowaniu rozwiązań konkretnych problemów gospodarczych wzmacnia potrzebę dociekań nad tym, na jakiej w istocie podstawie badacze życia gospodarczego dochodzą do wniosku o istnieniu relacji przyczynowo-skutkowych pomiędzy modelowanymi przez siebie zjawiskami zachodzącymi

---

¹ J. Reiss, *Causation, Evidence, and Inference*, Routledge, New York & London 2015, s. 2.

w rzeczywistości gospodarczej. Mając to na względzie, wybór tematyki monografii Mariusza Maziarza uważam za niezwykle trafny.

Formułując cel badawczy² Autor postawił sobie z jednej strony zadanie pogłębienia rozumienia przyczynowości w ekonomii i rekonstrukcję przyjmowanych przez ekonomistów założeń leżących u podstaw ujmowania przez nich zależności przyczynowo-skutkowych, zaś z drugiej – jako cel wskazał również sporządzenie swego rodzaju przewodnika po podejściach do przyczynowości obecnych w badaniach ekonomicznych, który pozwoliłby zrozumieć ograniczenia praktycznego stosowania wniosków płynących z tychże badań przy podejmowaniu decyzji politycznych (s. 7-8, 12-13). Autor nie poprzestał zatem na celu czysto deskryptywnym (opis i analiza ujęć do przyczynowości w ekonomii współczesnej), lecz podjął się również zadania o charakterze normatywnym i aplikacyjnym.

Wziąwszy to pod uwagę, dysertację tę można uznać za głos w szerszej dyskusji na temat zależności pomiędzy teorią ekonomii a polityką gospodarczą. Rzecz dotyczy bowiem charakteru praktycznych wskazówek, jakich może dostarczać ekonomia oraz tego, w jaki sposób właściwie korzystać z tych wskazówek, których może ona dostarczyć. Ogólniejsza kwestia, czy teoria ekonomii w ogóle powinna/jest w stanie dostarczać jakichkolwiek wskazówek pod adresem polityki gospodarczej, nie została w pracy podjęta (choć przedstawione rozważania bez trudu pozwalają odczytać stanowisko, jakie Autor w tej dyskusji zajmuje).

Główna teza rozprawy stanowiąca, iż w teorii ekonomii mamy do czynienia z pluralizmem odnośnie do stosowanych ujęć przyczynowości i metod dociekania związków przyczynowo-skutkowych, co z kolei przekłada się na zróżnicowane implikacje badań ekonomicznych dla polityki gospodarczej, jest przedstawiona we wstępie (rozdziale 1.), choć trzeba zaznaczyć, że Autor robi to w miejscu nietypowym. Mgr Maziarz artykułuje tę tezę omawiając strukturę pracy, charakteryzując treść rozdziału siódmego (czyli uwag końcowych). Jest to, w mojej ocenie, dość niefortunne, ponieważ ten istotny dla zrozumienia całości rozważań element, który stanowi swoistą „oś konstrukcyjną” pracy, nie jest we wstępie należycie uwypuklony (na temat tezy wypowiadałem się w punkcie 3.5).

---

² Cel pracy został wskazany w dysertacji dwukrotnie, co najprawdopodobniej jest pokłosiem zamieszczenia w niej zarówno przedmowy, jak i wstępu (na temat struktury monografii szerzej wypowiem się w sekcji 3.2). Mogę jedynie przypuszczać, że przemawiały za tym wymogi wydawnicze. Oceniając przesłany manuskrypt w kategoriach rozprawy doktorskiej (a taki charakter ma przedstawiana tu ocena) dla tego rodzaju zabiegu nie znajduje uzasadnienia. W jego konsekwencji pojawiają się bowiem trudne do uniknięcia, ale zbędne powtórzenia, a także drobne rozbieżności pomiędzy przedstawieniem celu we wskazanych częściach.

3.2. Struktura pracy

Praca składa się z przedmowy oraz siedmiu rozdziałów, przy czym dwa z nich w istocie stanowią wstęp (12-stronicowy rozdz. 1.) i zakończenie (7-stronicowy rozdz. 7.). Manuskrypt, którego treść jest niemal tożsama z treścią monografii mgra Maziarza wydanej przez Routledge (*The Philosophy of Causality in Economics. Causal Inferences and Policy Proposals*, Routledge, London 2020, <https://doi.org/10.4324/9780429346422>)³, w wersji przesłanej do recenzji liczy 271 stron.

Struktura rozdziałów 2-6 jest skonstruowana według tego samego schematu:

- (1) punktem wyjścia do rozważań prowadzonych w tych rozdziałach jest przedstawienie poszczególnych ujęć przyczynowości i nakreślenie przebiegu dyskusji ich dotyczących mającej miejsce w filozofii nauki,
  - (2) następnie Autor przechodzi do zreferowania najistotniejszych dla danego podejścia głosów filozofów i teoretyków ekonomii,
  - (3) dokonuje studiów przypadków reprezentatywnych dla poszczególnych ujęć przyczynowości w naukach ekonomicznych,
  - (4) by ostatecznie odnieść się do konsekwencji określonego podejścia dla polityki gospodarczej i sformułować własne postulaty pod adresem jej prowadzenia.
- Konsekwentne posługiwanie się tym schematem ułatwia śledzenie wywodu.

Tematyka rozdziałów 2-6 odpowiada klasyfikacji głównych „rodzin »standardowych podejść«” do przyczynowości zaproponowanej w *Causation in the Sciences: An Inferentialist Account* przez Reissa, który wskazał na ujęcia: regularnościowe, probabilistyczne, kontrfaktyczne, mechanistyczne oraz manipulacjonistyczne⁴.

Jako najbardziej wartościową część pracy oceniam dokonane przez Autora studia przypadków badań typowych dla wymienionych wyżej ujęć przyczynowości. Na wysoką ocenę zasługują również fragmenty, w których zdaje on relację z debat toczących się wokół tych podejść w filozofii ekonomii. Na tym tle nieco słabiej wypadają z kolei części rozpoczynające rozdziały 2-6, rekonstruujące dyskurs nt. przyczynowości prowadzony w filozofii. Czytelnikowi niemającemu uprzedniej wiedzy na temat jego przebiegu byłoby, jak przypuszczam, dość trudno uchwycić ewolucję poszczególnych stanowisk wyłącznie na podstawie pracy mgra Maziarza. Z drugiej strony samo osadzenie debaty toczonej w filozofii ekonomii w szerszym kontekście należy uznać za wartościowe.

---

³ Drobne różnice polegają jedynie na dodaniu części przypisów, innej ich numeracji w rozdziałach 3-7 oraz zdarzających się w przesłanym do recenzji tekście błędach typograficznych (tzw. literówkach), na które wskazuję w sekcji 3.7 recenzji.

⁴ J. Reiss, *Causation in the sciences: An inferentialist account*, "Studies in History and Philosophy of Biological and Biomedical Sciences" 2012, 43(4), 769. <http://dx.doi.org/10.1016/j.shpsc.2012.05.005>

Pewnym mankamentem wiążącym się nie tyle z treścią, co raczej z samą strukturą wywodu, są powtórzenia. Przykładowo, w rozdziale drugim informacje zamieszczone na s. 24 (sekcja 2.1.) nt. korzeni ekonometrii można odnaleźć również na s. 41, a informacja o tym, że podejście regularnościowe nie jest dziś popularne wśród ekonomistów pojawia się na stronach 24, 43, 44 i 45. Podobne sytuacje zdarzają się również w kolejnych rozdziałach oraz w przedmowie i rozdziale 1. (czyli we wstępie).

Zabiegiem dość nietypowym (przypuszczam, że tu również stały za tym wymogi wydawnicze) jest zamieszczenie bibliografii po poszczególnych rozdziałach. Nie jest to, rzecz jasna, błąd, choć przy takim podejściu siłą rzeczy szereg pozycji się powtarza, bo te same publikacje są wymieniane kilkakrotnie.

Pozostając przy omawianiu źródeł trzeba też zwrócić uwagę na dwa drobne potknięcia:

- brak uwzględnienia w bibliografii tekstu Xaviera X. Sala-i-Martina (1997), do którego Autor odwołał się na stronie 110 (prawdopodobnie chodziło o słynny tekst „I Just Ran Two Million Regressions” z *American Economic Review*, choć możliwe jest, że mgr Maziarz sięgnął do wcześniejszego opracowania o podobnym tytule z tego samego roku⁵).
- przy odwołaniu do *The Isolated State* von Thüнена (s. 210) poza samym von Thünenem, pracę tę błędnie przypisano również tłumaczowi i redaktorom wskazanego przez mgra Maziarza wydania (czyli przekładu części III *Der isolierte Staat...* opublikowanego przez Palgrave Macmillan w 2009 r.).

3.2 Dobór literatury i materiałów źródłowych

Pod względem doboru literatury i materiałów źródłowych przedłożoną do recenzji dysertację oceniam bardzo wysoko. Autor w sposób swobodny czerpie z literatury światowej, dowodząc doskonałej jej znajomości i dużej erudycji.

Na pierwszy rzut oka zaskakująca jest raczej bardzo mała liczba odwołań do publikacji polskich (a jeśli już się takie odwołania pojawiają, to niemal wyłącznie do prac polskich autorów opublikowanych w języku angielskim). Użyte przed chwilą sformułowanie „bardzo mała” jest tu być może nawet pewnym nadużyciem, wzięwszy pod uwagę, że taka publikacja jest zaledwie... jedna. Zważywszy na to, że polskie piśmiennictwo na temat zagadnienia podjętego w monografii, czyli przyczynowości w ekonomii i filozofii ekonomii, jest w istocie dość ubogie (jego znaczącą część stanowią zresztą publikacje mgra Maziarza) nie można z tego czynić zarzutu. Zastanawiające jest jedynie pominięcie

---

⁵ X.X. Sala-i-Martin, *I just run four million regressions*, NBER Working Paper No. 6252, November 1997, <https://www.nber.org/papers/w6252.pdf>

publikacji własnych (lub we współautorstwie), w których rozwijane były kwestie stanowiące komponenty wyводу przedstawionego w ocenianej monografii⁶.

Kwestią wartą rozważenia byłoby natomiast poszerzenie we wstępie (rozdziale 1.) części będącej omówieniem istniejącej literatury przedmiotu. Autor poświęca temu zaledwie jeden akapit, wskazując na cztery podejścia, jakie można wskazać w jej rozwoju, jednak bez podawania konkretnych publikacji reprezentatywnych dla tychże podejść. Do tego podziału nigdzie później zresztą nie wraca i nie umieszcza swojej pracy w tak nakreślonych ramach. Z drugiej strony przedstawiane w kolejnych rozdziałach sekcje dotyczące dyskusji nad poszczególnymi podejściami do przyczynowości nie pozostawiają wątpliwości, że literaturę tę mgr Maziarz doskonale zna.

Nie podważając wysokiej oceny merytorycznej analiz zawartych w ocenianej dysertacji warto zaznaczyć, że stwierdzenia nt. kliometrii pojawiające się w rozdziale 2. są prawdziwe jedynie w odniesieniu do części badań związanych z tym podejściem. Istnieją, owszem, prace, które – zgodnie z tym, co twierdzi mgr Maziarz – wykazują duże podobieństwo do ateoretycznej ekonometrii. Do kliometrii klasyfikowane są jednak również badania m.in. Douglasa Northa, Roberta Thomasa i Roberta Fogla, które trudno byłoby uznać za ateoretyczne.

3.4 Wskazanie i ocena metod badawczych

Przyjęta przez Autora metoda badawcza polega na rekonstrukcji znaczenia przyczynowości w ekonomii zgodnie ze wskazaniem semantyki referencyjnej oraz dokonaniu studium 14. badań wybranych spośród publikacji ukazujących się w „American Economic Review”, „Quarterly Journal of Economics” i „Journal of Political Economy” w latach 2005-2015⁷.

Mgr Maziarz słusznie przyjmuje, że możliwymi do analizy obiektami, do których odnoszą się formułowane przez ekonomistów stwierdzenia o przyczynowości mogą być jedynie wyniki tworzonych przez nich modeli i stosowanych metod badawczych, przyjęcie, że obiektami tymi są zjawiska czy stany zachodzące w rzeczywistości gospodarczej wymagałoby bowiem rozstrzygnięcia, czy dane stwierdzenie o przyczynowości jest prawdziwe, a to wiązałoby się z koniecznością ustawienia się przez Autora w roli swego rodzaju superarbitra mającego zdolność do formułowania tego rodzaju ocen). Przyjęte podejście nie budzi moich wątpliwości i świadczy o dużej dojrzałości Autora. Nie w pełni podzielam jedynie stwierdzenie zamieszczone na s. 16-17, ekonomiści używający w swoich

---

⁶ Mam tu na uwadze teksty: *Przyczynowość w ekonomii* (współaut. Robert Mróz, w: „Metaekonomia II. Zagadnienia z filozofii makroekonomii”, red. T. Kwarciński, A. Wincewicz-Price, Kraków, Copernicus Center Press 2018), *Przyczynowość w ekonomii. Najnowsze badania i nierozwiązane problemy* („Annales. Etyka w Życiu Gospodarczym” 2017, vol. 20, nr 1) oraz *O wartości informacyjnej testów przyczynowości w sensie Grangera* („Optimum. Studia Ekonomiczne”, 2015, vol. 74, nr 2).

⁷ Przedział czasowy badań, które zostały ostatecznie wybrane do analizy był nieco węższy – obejmował lata 2006-2013.

publikacjach sformułowań wskazujących na istnienie zależności przyczynowo-skutkowych również przyjmują taką postawę. Może być bowiem tak, że część ekonomistów formułując konkluzje będące stwierdzeniami o przyczynowości bazuje wprawdzie na wynikach swoich badań, ale stwierdzenia te odnosi do rzeczywistości gospodarczej (mimo że refleksja na temat zależności pomiędzy modelem a rzeczywistością gospodarczą powinna ich od takiej postawy odwozić).

Wybór uwzględnionych przez mgra Maziarza badań do studiów przypadków również nie budzi większych wątpliwości. Autor zresztą klarownie wyjaśnia zasady, jakimi kierował się dobierając badania do analizy. Pewne wątpliwości rodzą się jedynie przy badaniach dobranych jako reprezentatywne dla ujęcia probabilistycznego (analizowane w rozdziale trzecim, sekcja 3.2). Mgr Maziarz zdecydował się uwzględnić dwa badania: opublikowaną w „American Economic Review” analizę zależności pomiędzy liczbą ofiar w konflikcie palestyńsko-izraelskim a działaniami zaczepnymi prowadzonymi przez obie strony przedstawioną przez D. Jeagera i D. Pasermana oraz przedstawioną w tym samym periodyku przez W.A. Stock, T.A. Finegana i J. Siegfrieda pracę na temat przyczyn przerywania czy porzucania przez studentów studiów doktoranckich. Moje zastrzeżenia nie wiążą się z zaklasyfikowaniem tych badań do probabilistycznego nurtu ujmowania przyczynowości, lecz wynikają z podjętych w tych pracach zagadnień – można zastanawiać się bowiem, na ile analiza konfliktu zbrojnego czy dociekanie powodów porzucania studiów doktoranckich są badaniami reprezentatywnymi dla ekonomii. Sama ich publikacja w periodyku ekonomicznym kwestii tej, moim zdaniem, nie przesądza.

Wydaje się, że znacznym ułatwieniem dla czytelnika byłoby zamieszczenie w pracy zestawienia wszystkich badań, które Autor analizuje w poszczególnych rozdziałach pracy, z podaniem ich autorów, daty publikacji, czasopisma, w którym się ukazały, podjętych problemów badawczych oraz właściwego dla nich podejścia do przyczynowości.

3.5 Ocena części rozprawy doktorskiej dotyczącej omówienia wyników badań

Wnioski z przeprowadzonych analiz zostały zebrane w rozdziale siódmym. Autor powtórzył w tej części główną tezę o pluralizmie w ujmowaniu przyczynowości we współczesnej ekonomii. Analiza przeprowadzona w rozdziałach 2-6 w pełni takie stwierdzenie uzasadnia. Z punktu widzenia celów pracy, szczególnie istotny jest punkt 7.2 prezentująca wnioski ze skonfrontowania pięciu ujęć przyczynowości w ekonomii z możliwościami implementacji konkluzji zeń płynących do polityki gospodarczej. Mgr Maziarz identyfikuje tu trzy typy decyzji politycznych: (1) takie, które nie modyfikują desygnatów stwierdzeń o przyczynowości, (2) reformy instytucjonalne mające na celu stworzenie mechanizmu promującego określony rezultat oraz (3) decyzje nakierowane na wywołanie określonego skutku poprzez zmianę jego (domniemanej) przyczyny (lub przyczyn), które oddziałują na desygnaty stwierdzeń o przyczynowości. W przypadku tych pierwszych Autor pokazuje, że wskazówki użyteczne dla potrzeb polityki gospodarczej można formułować nawet na podstawie podejścia regularnościowego i probabilistycznego.

Dokonywanie reform instytucjonalnych w oparciu o wyniki badań ekonomicznych nie gwarantuje, że zakładany efekt końcowy uda się uzyskać, lecz sama interwencja może zwiększyć szanse, że tak się stanie. Natomiast wsparcie dla podejmowania decyzji typu trzeciego może, zdaniem mgra Maziarza, wynikać jedynie z badań, w których przyjmuje się manipulacjonistyczne podejście do przyczynowości. Sugestie ukute na podstawie badań ekonomicznych opartych na innych podejściach nie będą prowadziły do zakładanych rezultatów.

Przedstawione wnioski są dobrze ugruntowane w analizach przedstawionych w rozdziałach od 2 do 6. Jedynym mankamentem tej części pracy jest to, że w sekcji 7.2 brakuje jasnego odniesienia się do podejścia kontrfaktycznego, któremu poświęcony jest rozdział 4.

3.6 Informacje dotyczące praktycznego zastosowania uzyskanych wyników badań

Przeprowadzona przez mgra Maziarza analiza ujęć przyczynowości we współczesnej ekonomii pozwoliła mu, zgodnie z zamysłem wskazanym jako jeden z celów pracy, sformułować wskazówki odnośnie do możliwości wykorzystania wniosków płynących z badań ekonomicznych dla polityki gospodarczej. Ich przedstawienie należy uznać za ważny i wartościowy wkład w udoskonalenie możliwości aplikacyjnych badań ekonomicznych.

Nie kwestionując zasadności tych wskazówek trzeba jednak zauważyć, że Autor postawił przed politykami mającymi odwoływać się do badań ekonomicznych bardzo wysokie wymagania. Mieliby oni bowiem nie tylko z dużym znanstwem orientować się w bieżącej literaturze ekonomicznej, ale i posiadać na tyle dużą świadomość metodologiczną, aby być w stanie ocenić, z jakim ujęciem przyczynowości mamy do czynienia w przypadku konkretnego badania (czy badań), które miałyby się stać podstawą decyzji politycznej. Wydaje się, że w tym przypadku Autor wykazał się nieco nadmiernym optymizmem.

3.7 Kwestie językowe i redakcyjne

Pod względem językowym i edytorskim praca jest przygotowana bardzo dobrze, co jest warte wypuklenia tym bardziej, że jest to praca w języku angielskim. Można przypuszczać, że wysoka jakość tych aspektów dysertacji pozostaje w bliskiej korespondencji z faktem, iż przedmiotem recenzji jest manuskrypt książki poddany już redakcji wydawniczej (Autor składa za to zresztą podziękowania w przedmowie). Nie jest to, rzecz jasna, żaden zarzut – przeciwnie, zarówno sam fakt wydania monografii w serii Routledge „Advances in Economic Methodology” ukazującej się pod patronatem The International Network for Economic Methodology, jak i to, że otrzymujemy do oceny pracę dobrze przygotowaną pod względem językowym i redakcyjnym jest zaletą.

Niemniej Autorowi nie udało się uniknąć drobnych błędów (które wymieniam jedynie z uwagi na fakt wyraźnego wyszczególnienia tego wymogu w prośbie o recenzję, bo książka oparta na przesłanym manuskrypcie tak czy inaczej już się ukazała, a spora część tego, na co wskazuję poniżej, została wyeliminowana na etapie prac redakcyjnych):

- s. 34, rys. 2.1: jest „probabilistic view” zamiast “probabilistic view”
- s. 36, 48, 79, 100, 106, 171: symbole przypisu dolnego nie są zapisane w indeksie górnym
- s. 38: słowa „widely accepted” zapisane łącznie
- s. 39: brak nawiasu zamykającego na zakończenie drugiego akapitu
- s. 43: „sensu stricte” zamiast „sensu stricto”
- s. 46: słowa “randomly chosen” zapisane łącznie
- s. 54: słowa „ten years” zapisane łącznie
- s. 54: brak nawiasu zamykającego po „<1, 10>”
- s. 59: słowa „quantitatively advanced” oraz „possibly causal” zapisane łącznie
- s. 61: słowa “ahead that” zapisane łącznie
- s. 66: brak nawiasu zamykającego po słowach „... than the determinants from the model”
- s. 71: błąd w tytule artykułu Sheili Dow (powinno być „Interpretation: The case...”)
- s. 80, 83: słowa “Granger causality” zapisane łącznie
- s. 82: słowa „Prima facie” zapisane łącznie
- s. 82: w symbolicznym zapisie prawdopodobieństwa warunkowego litera „l” zamiast |
- s. 82: „t” przy wydarzeniach A i B w cytacie z Suppesa zapisane pismem normalnym
- s. 82: symbol przypisu dolnego nr 23 w głównym tekście w indeksie dolnym (zamiast w górnym)
- s. 91: trzy różne pisownie sformułowania „Granger causality” na jednej stronie (problem powtarza się też dalej)
- s. 94: w drugim akapicie (8. linii od góry) „lexclusive” zamiast „exclusive”
- s. 95: brak nawiasu zamykającego po autocytowaniu (Maziarz 2019)
- s. 96: słowa „Cowles Comission” zapisane łącznie
- s. 101: słowa „day of” zapisane łącznie
- s. 101: w jednym z odwołań numer strony podany jako 1954 zamiast 1594
- s. 105: słowa „who died” oraz “who entered” zapisane łącznie
- s. 106: słowa „who resigned” zapisane łącznie
- s. 106: „ltusend” zamiast „student”
- s. 110: słowa „about the” zapisane łącznie
- s. 110: powinno być „Sala-i-Martin” (zamiast „Sala-I-Martin”)
- s. 111: brak nawiasu zamykającego po słowach „...in section 5.2.3.)
- s. 112: słowa „fully fledged” i “intervention neutrality” zapisane łącznie
- s. 143: słowa “the US Senate” zapisane łącznie
- s. 151: słowa „the big five” i „traditionally held” zapisane łącznie
- s. 160: przy odwołaniu do pracy von Thünera nie powinno dodawać się „et al.”
- s. 165: słowa „widely discussed” zapisane łącznie
- s. 168: słowa „about the” zapisane łącznie
- s. 169: słowa „purely causal” zapisane łącznie
- s. 171: słowa „preceding review” zapisane łącznie
- s. 182: słowa „of 2” zapisane łącznie
- s. 197: zbędny nawias w przypisie 73.
- s. 200: słowa „their widespread” zapisane łącznie
- s. 241: słowa „who have” i „who are” (x2) zapisane łącznie
- s. 266: słowa „who informed” zapisane łącznie

Nieco poważniejszy problem wiązał się natomiast z tym, że na stronach 96, 97 i 171 zamieszczone zostały cytaty, po których zostało wskazane, że w tekście źródłowym została użyta kursywa, z kolei podkreślenia zostały dokonane przez mgra Maziarza. Cytaty

są jednak zapisane pismem prostym, bez podkreśleń. W tych przypadkach można się jedynie domyślać, na które elementy mgr Maziarz chciał zwrócić uwagę, co utrudnia śledzenie wywodu.

4. Konkluzja

Na podstawie lektury przedłożonej dysertacji doktorskiej mgra Mariusza Maziarza *The Philosophy of Causality in Economics: Causal Inferences and Policy* stwierdzam, że oceniana praca stanowi świadectwo doskonałego opanowania przez Kandydata ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie ekonomia i finanse, dowodzi umiejętności samodzielnego prowadzenia przez niego pracy naukowej, a także przedstawia autorskie propozycje implementacji wniosków z przeprowadzonych badań w polityce gospodarczej. Tym samym stwierdzam, że **oceniana monografia spełnia wszelkie wymogi wskazane w ustawie z 30 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (art. 187)**. Zaś mając to na względzie, **wnioskuję do Rady Naukowej dyscypliny Ekonomia i Finanse na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu o przyjęcie ocenianej dysertacji oraz dopuszczenie mgra Mariusza Maziarza do jej publicznej obrony. Wnoszę również o jej wyróżnienie.**